

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 1

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

QVARTVS.

Ode 1.

Se iam ea ætate esse, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris & Veneris alieno esse animo debeat: & tamen Ligurrini vesano amore torreri.

INTERMISSA Venus diu,
Rursus bella moues. parce, precor, precor,
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater seuæ Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quò blanda iuuenum te reuocant preces.
Tempestiuus in domo

Paulli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis:
Et centum puer artium,
Latè signa feret militiæ tuæ.
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces tura: byræq; & Berecinthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saluum ter quatient humum:
Me nec femina, nec puer
Iam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?

Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somnijs
Iam captū teneo: iam volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure volubileis.

PRECOR, PRECOR] sic Sappho, apud quam crebræ sunt hæ repetitiones: Δισσομαίσε, δισομαί. eadem: παρθενία, παρθενία, ποί με διποίσα οἶζον, sic idem Horat. Od. 17. lib. 2. ibimus, ibimus. & Od. 3. lib. 3. Ilion, Ilion. Od. 4. epod. Deus, Deus nam me vetat, &c. Notauimus & supra ad Od. 14. lib. 2. ibi, Postume, Postume.

NON SVM Q. ER.] nunc annos quinquaginta natus, & fortasse amplius: vt infra, Circa lustra decem, &c.

BONÆ SVB REGNO CYNARÆ] bonam (opinor) appellat propterea, quòd liberaliter gratificabatur Horatio, neque vllam mercedem exigebat, vt fatetur ipse epist. ad villicum lib. 1. Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci. neque obstat, quòd epistola ad Mæcen. 2. lib. 1. proteruam appellat. Inter vina fugam Cynaræ merere proterua. Nam nihil pertinet hoc ad quæstum meretricium, neque quicquam prohibet, quominus eadem puella dici possit & liberalis, & proterua, vt sup. Od. 19. li. 1. Vrit grata proteruitas. & Od. 5. lib. 2. iam proterua Fronte petet Lalage maritū. Mentionem huius Cynaræ facit etiam Od. 13. huius lib. Felix post Cynaram. sub regno autè dixit, quia qui amant, seruiunt. lege quæ annotata sunt ad illum locum, Grata detinuit compede
t iij Myria-

A *Myrtale*. Oda 33. lib. I. & ibi, *ingo cogit abeneo*, Oda 9. huiuslib.

MATER SÆVA CUPID.] hic idem versus positus est supra Od. 19. lib. I. in principio.

MOLLIB. IAM DVR. IMP.] antithesis. mollia autem appellat Cupidinis, seu amoris imperia, quia molliunt animos. sic Homer. *Χλωρόν δῖος*. & idem Horat. *pallidam mortem* nominat, quod annot. ad Od. 4. lib. I. sic Ouid. lib. I. de remed. amor. *Lude. decent animos mollia regna tuos*.

TEMPESTIVIVS] opportunus, & decentius: vt epist. 2. lib. 2. versu vlt. *Rideat & pulset lasciuia decentius atas*. Putant quidem hoc referendum ad ea conuiuia, quæ dicebantur tempestiua. M. Tull. in Catone. *Tempestiuus conuiuus delector*.

PURPUREIS ALES OLORIB.] id est, quæ celeriter vehi soles curru oloribus iuncto. sic supra Od. 28. lib. 3. *quæ Cnidon Iunctis visit oloribus*. Sed quòd olim *marmoreis* reposueram, pro *purpureis*: fateor equidem me in omnibus veteribus libris, quos vidi, scriptum reperisse *purpureis*. Verùm cum mihi videretur hæc vulgata scriptura inepta, & corrupta: (quis enim vidit vmq̃uam cycnos purpureos, seu purpurei coloris? aut quid insolentius, & pæne dicam, ineptius, quàm *purpureis* interpretari, pulchris, & nitidis? Nam quamobrem dicat *purpureos tyrannos* Od. 34. primili. *& auctum purpureo varium colore* Od. 5. lib. 2. *& purpureum, late qui splendeat, pannum* de arte poet. ratio perspicua, & in promptu posita est) Cùm igitur hic locus mihi corruptus videretur: approbantibus quibusdam viris doctissimis hanc scripturam veram esse existimaueram. marmoreum enim pro candido, & candidi coloris, vsurpant optimi scriptores: Lucret. lib. 2. *Quòd si caruleis constarent aquora ponti Seminibus, nullo possent albescere pacto. Nam quocumque modo perturbes: carula quæ sint, Numquam in marmoreum possunt migrare colorem.* ibid. sup. *Vt mare cum magni commorunt aquora ponti, Vertitur in canos candenti marmore fluctus.* Virg. Georg. 4. *Tum quoque marmorea caput a ceruice reuulsum Gurgite cum medio portans Oeagrius Ebrus Volueret, &c.* & Ouid. lib. 4. fast. *Aurea marmoreo redimicula demite collo.*

C Nunc autem retrorsum vela dare, atque iterare cursus cogor relictos, vt ait noster Horat. Mouet me, primum omnium librorum manuscr. consensus, qui habent sine vlla varietate, *purpureis*. Neque dissentiant vulgati. Deinde hanc scripturam agnoscunt veteres grammatici: in his Seruius: qui ad illum Virg. locum lib. I. *Æneid. luménque inuenta Purpureum*, notat: *purpureum*: id est, pulchrum. Sic Horat. *Purpureis ales oloribus*. Præterea Albinouanus ad Liuiam, niuem purpuream dixit, pro pulchram & candidam, vt docti interpretantur. Sic enim ille: *Purpurea sub niue terra latet*. Sic igitur interpretemur, *purpureis*, id est, nitidis, puris, pulchris. Quamquam purpureos olores etiam intelligere licet, qui sint purpureis stragulis instrati, vt apud Virg. lib. *Æneid. 7. Instratos ostro alipedes, pictisque tapetis*. Quin & habenæ equorum apud Homerum & ceteros poetas Græcos purpureæ, & ornamenta, puniceo colore suf-

fecta seu contacta finguntur. Simonides. *μη βάλῃ φοινίκας ἐκ χειρῶν ἰμάντας*: id est, ne amittat è manibus lora purpurea: & Hom. *ἰλ. δ. ὡς δ' ὅτε τις ἐλέφαντα γυνή φοινικὴ μίηται*, &c. id est, quemadmodum autem cum ebur aliqua mulier puniceo colore infecerit, &c. Idem *ἰλ. θ. Νέστωρ δ' εἰ χεῖρεςσι λάβ' ἠνία φοινικάεντα*. Id est, Nestor autem manibus prehendit habenas purpureas. ex quibus locis hoc dici potest, purpureos cycnos ab Horatio dictos esse non pulchros, sed quorum habenæ & stragulæ vestes, quibus instrati erant, & cetera ornamenta, essent purpurea. Nam quemadmodum equi curru iuncti, hoc est bigæ, & quadrigæ, instruebantur purpurea veste: ita & hos cycnos, qui currum Veneris trahunt, fortasse vult intelligi Horatius, purpura esse instratos & purpureis habenis aurigatos. Ad hunc locum pertinet illa ex Oda 28. lib. 3. *Summo carmine: quæ Cnidon, Fulgenteisque tenet Cycladas, & Paphum Iunctis visit oloribus*. Quare nihil hic mutandum: & ita sentiebant Memmius, Germanus Valens, Turnebus, Auratus, Passeratius, & Scaliger. Existimabat tamen Passeratius, purpureos olores etiam hac ratione dictos ab Horatio intelligi posse, quòd cycni, cum currum Cupidinis trahant, qui purpureus à poetis appellatur: verbi gratia, ab Ouidio, *Carmina, purpureus quæ mihi dictat amor*: propter vicinitatem & propinquitatem, similem colorem referant, quantumuis licet sint cædidi: videlicet (libet enim mihi hominis ingeniosi, mihi que amici sententiam confirmare) quemadmodum ruffa, aut lutea, aut purpurea vela consimilem colorem aspergunt ijs locis, quibus intenta sunt: quod docet Lucret. lib. 4. non longè à principio, *Et vulgò faciunt id lutea, ruffaque vela, Et ferrugina cum magnis intenta thea tris Per malos vulgata, trabesque trementia pendent. Namque ibi confessum caueas subter & omnem Scenai speciem patrum, matrumque deorumque Inficiunt, coguntque suo fluitare colore.* & Ouid. lib. 10. *Metam. Inq̃ puellari mixtum candore ruborem Traxerat, haud aliter quam cum super atria velum Candida purpureum, similem dat, & inficit umbram.* Ne quis autem (inquit Passeratius) *purpureis* positum esse putet pro pulchris, Catullus Cupidini tunicam crocinam attribuit his versibus: vnde similem colorem cycni contrahere possunt. *Quam circumcursans huc illuc sepe Cupido Fulgebat crocina candidus in tunica.*

F COMISSABERE] lasciuies, iocabere, delicate & voluptariè viues. Est autem ita legendum, *comissabere*, non, *comessabere*, vt putat vulgus, existimans à comedendo, aut comessando ductum esse: vel, vt emendauerat Fuluius Ursinus vir doctiss. in cod. Raïn. Card. *comassabere*. Mutuati autem sunt Latini hoc verbum à Græcis, vt alia pleraque, apud quos *καμάζειν*, est ebriorium, aut intemperantium more se gerere, lasciuire, scortatum ire, &c. Theocr. Amaryllide *Καμάδα ποτὴ τὴν Αμαρυλλίδα, Ταί δέ μοι αἶγες Βόσκοιται κατ' ὄρος*, &c. id est, eo lasciuendo ad Amarillidem: capræ autem mihi pascuntur, &c. Omnino apud Festum legitur *comissatio*. sed eò errat Festus, quòd *κατὰ τὸν καμάζειν*, id est, à vicis dictum putat. melius Varro lib. 6. de lingua Lat.

A Lat. qui *ἄνδρ' ἢ κόμης* dicit appellatam esse *comassationem*: seu, ut scriptum est in exemplarib. Varro- nis, *comissationem*. Omnino vel *comassatio*, & *comassari* dicendum, vel *comissari*, & *comissatio*. Nō celabo autem lectorem, quosdam libros scriptos habere, *Tempestiuius in domum*, &c. quæ scriptura fortasse recta est. Sic enim Theocr. *Κωμῶσδω πῶν τῶν Ἀμαρηνιδῶν*. quæ si doctis probabitur, *comissabe- re* interpretabor intemperanter, & lasciuæ, & li- bidinose ibis. atque ita vsurpat Plaut. Mostell. *At- tio credo comissatum abijisse*. nisi quis dicat apud Plautum, aduerbium significans motum esse po- situm propter verbum *abijisse*: quod verisimilius est. Qui autem hæc referenda esse putant ad sacri- ficij apparatus, & epulas, ad quas deos aduoca- bant, atque adhibebant veteres, errant. nō enim hīc agitur de epulis, aut dijs ad epulas adhibendis, sed hoc dicit Horatius, Venerem tempestiuius & opportuni⁹ suis artibus, suoque iure vsuram in do- mo Paulli, quàm in sua: id est, Horatij.

B **SI TORR. IECUR QVÆR.**] iecur sedes est libidinis, & ita sentiunt etiam ipsi philosophi. Nā Plato quidem perspicuè, ut in corde τῷ θυμῷ, καὶ τῷ ὀργιστικῷ, id est, irascendi vim locat: ita in hepate τῷ ἐπιθυμητικῷ, id est, cupiditatem. & Aristoteles ita scribit topic. 4. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ: ἐν τῷ τῷ γὰρ καὶ ἡ δόνη: ἡ δὲ ὀργὴ ἐν τῷ θυμοειδῆ. Poëtæ autem minus accuratè hanc distinctionem seruant. Ho- ratius epist. ad Lollium 2. lib. 1. *Non ancilla tuum iecur ulceret vlla, puérve*. sup. Od. 25. lib. 1. *Cum tibi flagrans amor, & Cupido Saniet circa iecur ulce- rosūm*. & Od. 4. lib. 3. *Incontinentis nec Tityi iecur Relinquit ales*. quibus locis & hac Ode, perspicuè iecur, libidinis, & amoris sedem facit. at Od. 13. eiusdem primi libri, *ira: ve, meum feruens difficili- bile tumet iecur*. & Saty. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis*. Sic Iuuen. Saty. 1. *Quid referam, quanta sic- cum iecur ardeat ira?* Homerus declarat in corde iram efferuescere ὀδ. v. κραδίη δὲ οἱ ἐνδον ὑλάσσει. & il. 1. Ἀλλὰ μοι οἰδόμενται κραδίη χόλω. quem versum sic La- tinè vertit M. Tull. *Córque meum penitus turgescit tristibus iris*. Apud eundem libidinis tale exem- plum est il. 5. Οὐ γὰρ πόποτε μ' ὠδὲ θεῶσ' ἔρος, ἢ δὲ ζωα- κὸς θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι παύσασθαι χυθεὶς ἐδάμασσε. nusquam enim Homerus (quod sciam) hepar astuare libi- dine dicit: sed pectus potius, aut aliquid simile. ce- teri libidinem non obsecrè in hepate locant. Theo- cr. *Hyla ὁ δ' ἄ πόδες ἤγον, ἐχῶρει Μαινόμινος. χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἤπαρ ἀμύσσει*. id est, ille autem quò pedes du- cebant, ibat furens. læuus porrò penitus ei deus iecur torrebat, ac laniabat. & Anacr. de Cupidi- ne arcum tenente: *Τανύει δὲ, καί με τύππει Μέσον ἤπαρ, ὠσπερ οἰστρος*. id est, arcum intendit, & sagittā mittit, & mihi medium iecur ferit, tamquam æstrum.

IDONEVM] id est, tibi & tuis rebus aptum, at- que accommodatum.

ET DECENS] pulcher, ut sup. Od. 27. lib. 3. *malas decentis*.

NON TACITVS] non mutus, immo facun- dus, & eloquens. ἐλάττωσις.

ET CENT. PVER ARTIVM] & quam plu- rimis laudabilibus artibus instructus iuuenis. nu- merus est finitus pro infinito.

QVANDO QVE, &c.] id est, quando cumque superiore apud amicam loco fuerit, quàm æmuli quantumuis in eam largi, & profusi, &c. sic Od. proxima. *quandoque trabet feroceis Persacrum cli- num merita decorus Fronde Sicambros*. & in epist. ad Pifones. *& idem Indignor, quandoque bonus dor- mitat Homerus*.

POTENTIOR LARGIS MVN.] plus valens apud amicam, quàm larga æmuli munera.

RISERIT] id est, hilaris & lætus fuerit: seu læ- titia affectus fuerit, ex eo scilicet, quòd rivalis, seu æmuli munera, quantumuis larga, nihil apud ami- cam valuerint, neque hoc effecerint, ut minoris ab amica fiat, quàm æmulus.

ALBANOS PROPE, TE, LACVS] te prope Albanos lacus, &c. totius huius loci hæc sententia est, quando cumque superior fuerit æ- mulis suis, qui primum locum apud amicam pre- tio emere conantur: te marmoream locabit pro- pe lacus Albanos: vbi Paullus optima prædia ha- bebant, inquit.

PONET MARMOREAM] tibi marmoreum signum statuet: & ita Porph. explicat. sic Virg. Georg. 3. *Et viridi in campo templum de marmore ponam*. Idem Melibæo: *lani de marmore tota Puni- ceo stabis suras euincta cothurno*.

SVB TRABE CITREA] sic reperi scriptum in codice Cleric. Nicot. Ruffard. nisi quòd in Ni- cotiano erat *ciptrea*. & ita habebant duo Vaticani, & nonnulli alij: quod tamen in prior editione a- liud agens neglexeram. Atque hoc postea obser- uatum ab Iac. Cruquio Messinio, viro in primis docto reperi. Est autem citrea, arbor odorata, ex qua citrea mæla: & citrea mensa. Petronius Ar- biter, *ecce Afris eruta terris Citrea mensa, greges ser uorum, ostrumque renidens Ponitur*.

PLVRIMA NARIB. DVCES TV- RA.] plurimi tibi ex ture incenduntur odores. *Duces naribus*, quasi diceret, bibes naribus, ut su- præ Od. 13. *bibere aure*. lib. 2. *Densum humeris bi- bit aure vulgus*.

LYRÆ QVE ET BEREC.] quidam libri ma- nuscrip. habent, *lyræque & Berecynthia Delect. ti- bia, &c.*

BERECYNTHIÆ] Phrygiæ. suprà Od. 18. lib. 1. *cornu Berecynthium* dixit, quo utebantur in sacris Bacchi, & matris deorum. vide annot. ad Od. 16. lib. 1.

NON SINE FISTVLA] tria hīc organa mu- sica enumerantur, lyra, tibia, fistula: quæ ut inter se differunt, ita ab alijs atque alijs inuenta sunt. ly- ra enim ab Apolline, seu, ut alij volunt, à Mercurio: tibia à Marsia: fistula à Pane.

PEDE CAND. IN MOR. SAL. TER QVAT.] Saliorum in morem ter saltabunt. Od. 36. lib. 1. *Nec morem in Salium sit requies pedum*. pellere, aut pulsare, aut quaterre terram, pro eo, quod est, saltare, apud hunc poëtam valdè sunt vs- sitata. vide Od. 4. lib. 1.

NEC SPES ANIMI CRED. &c.] nec spes cum persuasionem coniuncta fore, ut mutuo amer ab ea, cuius impotenti amore captus sum.

NEC CERTARE IYVAT MERO] epist. ad